

Apoštolský list „In unitate fidei“ (V jednotě víry) papeže Lva XIV. u příležitosti 1700. výročí Nicejského koncilu

1. V jednotě víry hlásané od počátků církve jsou křesťané povoláni kráčet svorně, střežit a s láskou a radostí předávat přijatý dar. Ten je vyjádřen slovy Kréda: „Věříme v Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který sestoupil z nebe pro naši spásu“, jak je před 1700 lety zformuloval Nicejský koncil, který se stal prvním ekumenickým shromážděním v dějinách křesťanstva.

Zatímco se chystám uskutečnit apoštolskou cestu do Turecka, přeji si tímto listem povzbudit celou církev, aby obnovila elán pro vyznávání víry, jejíž pravda, která po staletí tvoří sdílené dědictví křesťanů, si zaslouží být vyznávána a poznávána hlouběji, stále novým a aktuálním způsobem. S tímto záměrem byl schválen významný dokument Mezinárodní teologické komise: *Ježíš Kristus, Syn Boží, Spasitel. 1700. výročí ekumenického koncilu v Niceji*. Na něj odkazuji, protože nabízí užitečné perspektivy pro prohloubení významu a aktuálnosti Nicejského koncilu, a to nejen teologické a církevní, ale i kulturní a sociální.

2. „Začátek evangelia o Ježíši Kristu, Synu Božím“: tak uvádí svatý Marek své evangelium, čímž shrnuje celé jeho poselství právě v potvrzení božského synovství Ježíše Krista. Stejně tak apoštol Pavel ví, že je povolán zvěstovat Boží evangelium o jeho Synu, který za nás zemřel a vstal z mrtvých (srov. Řím 1,9) a který je definitivním Božím „ano“ završujícím sliby proroků (srov. 2 Kor 1,19–20). V Ježíši Kristu se Slovo, které bylo Bohem přede všemi věky a skrze něž všechno bylo stvořeno – jak říká prolog evangelia svatého Jana –, „stalo tělem a přebývalo mezi námi“ (Jan 1,14). V něm se Bůh stal naším bližním, takže vše, co uděláme kterémukoli z našich bratrů, učinili jsme jemu (srov. Mt 25,40).

Je tedy prozřetelnostní shodou okolností, že v tomto Svatém roce, zasvěceném naší naději, kterou je Kristus, slavíme také 1700. výročí prvního ekumenického koncilu v Niceji, jenž v roce 325 vyhlásil vyznání víry v Ježíše Krista, Syna Božího. To je srdcem křesťanské víry. Dodnes při nedělní eucharistické slavnosti recitujeme Nicejsko-konstantinopolské vyznání víry, které spojuje všechny křesťany. Dává nám naději v těžkých dobách, jaké prožíváme uprostřed mnoha starostí a obav, hrozeb války a násilí, přírodních katastrof, vážných nespravedlností a stavů nerovnováhy, hladu a bídy, jimiž trpí miliony našich bratrů a sester.

3. Doba Nicejského koncilu nebyla o nic méně bouřlivá. Když v roce 325 začal, rány způsobené pronásledováním křesťanů byly stále otevřené. Milánský edikt o toleranci (z roku 313) vydaný dvěma císaři, Konstantinem a Liciniem, zdánlivě ohlašoval úsvit nové éry míru. Po překonání vnějších hrozeb se však v církvi brzy objevily spory a konflikty.

Arius, kněz z egyptské Alexandrie, učil, že Ježíš není skutečným Synem Božím; ačkoli nebyl jen pouhým tvorem, měl být něčím jako bytostí mezi nedosažitelně vzdáleným Bohem a námi. Navíc prý existovala doba, kdy Syn „nebyl“. Tento názor se shodoval s tehdejší převládající mentalitou, a proto se zdál být přijatelný.

Bůh ale svou církev neopouští a vždy povzbuzuje odvážné muže a ženy, kteří svědčí o své víře, a také pastýře, kteří vedou jeho lid a ukazují mu cestu evangelia. Biskup Alexandr z Alexandrie si uvědomil, že Arioovo učení nebylo v žádném případě v souladu s Písmem svatým. Jelikož Arius nebyl smířlivý, svolal Alexandr biskupy z Egypta a Libye na synodu, která Arioovo učení odsoudila. Ostatním biskupům z Východu pak zaslal dopis, aby je podrobně informoval. Na Západě začal jednat biskup Hosius z Córdoby ve Španělsku, který se osvědčil jako horlivý vyznavač víry již během pronásledování za císaře Maximiána a těšil se důvěře římského biskupa, papeže Silvestra.

Avšak také Ariovi následovníci se spojili. To vedlo k jedné z největších krizí v dějinách církve prvního tisíciletí. Důvodem sporu totiž nebyla žádná druhořadá maličkost. Týkala se samotné podstaty křesťanské víry, tedy odpovědi na rozhodující otázku, kterou Ježíš položil učedníkům v Cesareji Filipově: „A za koho mě pokládáte vy?“ (Mt 16,15).

4. Během stupňující se kontroverze si císař Konstantin uvědomil, že spolu s jednotou církve je ohrožena i jednota říše. Svolal proto všechny biskupy na ekumenický, tedy všeobecný koncil do Niceje, aby jednotu obnovil. Synodě, nazvané „synoda 318 Otců“, předsedal císař; počet shromážděných biskupů byl bezprecedentní. Někteří z nich stále na sobě nesli známky mučení, které utrpěli během pronásledování. Většina z nich pocházela z Východu, zatímco západních bylo zřejmě pouze pět. Papež Silvestr se spolehl na teologickou autoritu v osobě biskupa Hosia z Córdoba a vyslal dva římské kněze.

5. Otcové koncilu svědčili o své věrnosti Písmu svatému a apoštolské tradici, jak byla vyznávána při křtu podle Ježíšova pověření: „Jděte tedy a získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého“ (Mt 28,19). Na Západě již existovaly různé formulace, mezi nimi i takzvané Apoštolské vyznání víry.¹ Také na Východě se vyskytovalo mnoho křestních vyznání, strukturou si navzájem podobných. Nejednalo se o učený a komplikovaný jazyk, ale spíše – jak bylo později řečeno – o jazyk jednoduchý, srozumitelný rybářům od Galilejského moře.

Se zřetelem k tomu začíná Nicejské krédo vyznáním: „Věřím v *jednoho* Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele... všeho viditelného i neviditelného.“² Tím koncilní otcové vyjádřili víru v jednoho a jediného Boha. O tom se na koncilu spory nevedly. Diskutovalo se však o druhém článku, který také používá biblický jazyk k vyznání víry „v *jednoho* Pána, Ježíše Krista, Syna Božího“. Debata byla vyvolána nutností odpovědět na otázku vznesenou Ariem, jak má být chápáno tvrzení „Syn Boží“ a jak ho lze uvést do souladu s biblickým monoteismem. Koncil byl proto povolán definovat správný význam víry v Ježíše jako „Syna Božího“.

Otcové vyznávali, že Ježíš je Syn Boží, protože je „z *podstaty (ousia)* Otce [...] zrozený, ne stvořený, jedné *podstaty (homoousios)* s Otcem“. Touto definicí byla Ariova teze radikálně odmítnuta.³ Pro vyjádření pravdy víry koncil použil dvě slova – „*podstata (ousia)*“ a „*jedné podstaty (homoousios)*“, která se v Písmu nenacházejí. Záměrem koncilu nebylo nahradit biblická tvrzení řeckou filosofií. Naopak, použil tyto termíny, aby jasně potvrdil biblickou víru a odlišil ji od Ariova helenizujícího omylu. Obvinění z helenizace se tedy nevztahuje na nicejské Otce, ale na falešné učení Aria a jeho stoupenců.

Nicejští Otcové chtěli pevně setrvat ve věrnosti biblickému monoteismu a realismu vtělení. Chtěli zdůraznit, že jediný pravý Bůh není pro nás nedosažitelně vzdálený, ale naopak se nám stal blízkým a přišel nám vstříc v Ježíši Kristu.

6. K vyjádření svého poselství jednoduchým jazykem Bible a liturgie, který je známý celému Božímu lidu, převzal koncil některé formulace křestního vyznání: „Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha“. Koncil tím přejímá biblickou metaforu světla: „Bůh je světlo“ (1 Jan 1,5; srov. Jan 1,4–5). Jako světlo, které vyzařuje a šíří se, aniž by se zmenšovalo, tak i Syn je odleskem (*apaugasma*) Boží slávy a obrazem (*character*) jeho bytí (*hypostasis*) (srov. Žid 1,3; 2 Kor 4,4). Vtělený Syn, Ježíš, je

¹ Denzinger – Hünermann, *Enchiridion Symbolorum*, Bologna 2018 (dále jen DH), 30.

² Tamtéž, 125.

³ Z tvrzení svatého Atanáše v *Contra Arianos* I, 9, je zřejmé, že *homoousios* neznamená „stejně podstaty“, ale „jedné podstaty“ (nebo „téže podstaty“) s Otcem; nejedná se tedy o rovnost podstaty, ale o identitu podstaty mezi Otcem a Synem. Latinský překlad *homoousios* tedy správně mluví o *unius substantiae cum Patre* (jedné podstaty s Otcem) (srov. DH 125).

proto světlem světa a života (srov. Jan 8,12). Křtem jsou osvětleny oči našeho srdce (srov. Ef 1,18), abychom i my mohli být světlem ve světě (srov. Mt 5,14).

Navíc Krédo tvrdí, že Syn je „pravý Bůh z pravého Boha“. Na mnoha místech Bible rozlišuje neživé modly od pravého a živého Boha. Pravý Bůh je Bůh, který mluví a jedná v dějinách spásy: Bůh Abrahama, Izáka a Jákoba; Bůh, který se zjevil Mojžíšovi v hořícím keři (srov. Ex 3,14); Bůh, který vidí bídu lidu, slyší jeho volání, vede ho a doprovází pouští v ohnivém sloupu (srov. Ex 13,21), mluví k němu hlasem hromu (srov. Dt 5,26) a má s ním soucit (srov. Oz 11,8–9). Křesťan je tedy povolán obrátit se od neživých model k Bohu živému a pravému (srov. Sk 12,25; 1 Sol 1,9). V tomto smyslu Šimon Petr v Cesareji Filipově vyznává: „Ty jsi Mesiáš, Syn živého Boha“ (Mt 16,16).

7. Nicejské krédo neformuluje filosofickou teorii. Vyznává víru v Boha, který nás vykoupil skrze Ježíše Krista. Jedná se o živého Boha: on chce, abychom měli život a abychom ho měli v hojnosti (srov. Jan 10,10). Proto Krédo pokračuje slovy křestního vyznání: Syn Boží, který „pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe, ... přijal tělo... a stal se člověkem, ... byl umučen..., třetího dne vstal z mrtvých..., vstoupil do nebe... a přijde soudit živé i mrtvé“. To jasně ukazuje, že christologická vyznání víry koncilu jsou zasazena do dějin spásy odehrávajících se mezi Bohem a jeho stvořeními.

Svatý Atanáš, který se zúčastnil koncilu jako jáhen biskupa Alexandra a později po něm v Egyptě nastoupil na alexandrijský stolec, vícekrát a účinně zdůraňoval soteriologický rozměr Nicejského kréda. Píše totiž, že Syn, který sestoupil z nebe, „nás učinil syny Otce a zbožstil lidi tím, že se sám stal člověkem. Nestal se Bohem z člověka, ale z Boha, jímž byl, se stal člověkem, aby nás mohl zbožstit.“⁴ To je možné, jen pokud Syn je skutečně Bohem; žádná smrtelná bytost nemůže ve skutečnosti porazit smrt a spasit nás; to dokáže jen Bůh. Osvobodil nás ve svém Synu, který se stal člověkem, abychom byli svobodní (srov. Gal 5,1).

V Nicejském krédu si zaslouží být zdůrazněno sloveso *descendit*, „sestoupil“. Svatý Pavel tento pohyb popisuje silnými výrazy: „[Kristus] sám sebe se zřekl, vzal na sebe přirozenost služebníka a stal se jedním z lidí“ (Flp 2,7). Jak píše prolog evangelia svatého Jana: „Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi“ (Jan 1,14). Proto – učí list Židům – „naš velekněz není takový, že by nebyl schopen mít soucit s námi, slabými. Naopak! Vždyť on sám byl vyzkoušen ve všem možném jako my, ale nikdy se nedopustil hříchu“ (Žid 4,15). Večer před svou smrtí se sklonil jako otrok, aby umyl nohy učedníkům (srov. Jan 13,1–17). A apoštol Tomáš, teprve když mohl vložit prsty do rány v boku vzkříšeného Pána, vyznal: „Pán můj a Bůh můj!“ (Jan 20,28).

Právě díky Pánovu vtělení se s ním setkáváme v našich potřebných bratřích a sestrách: „Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratří, pro mne jste“ (Mt 25,40). Nicejské krédo k nám tedy nemluví o Bohu vzdáleném, nedosažitelném, nehybném, který spočívá v sobě samém, ale o Bohu, který je nám blízko, který doprovází naše kroky po cestách světa a na místech na zemi nejvíce temných. Jeho nesmírnost se projevuje, když se činí malým, zbavuje se své nekonečné majestátnosti a stává se naším bližním v maličkých a chudých. Tato skutečnost převrací pohanské a filosofické představy o Bohu.

Další slova Nicejského kréda jsou pro nás dnes obzvláště výmluvná. Biblické tvrzení „přijal tělo“ je upřesněno vložením výrazu následujícího po něm: „stal se člověkem“. Nicea se tak distancuje od falešného učení, podle něhož by *Logos* přijal pouze tělo jako vnější obal, ale ne lidskou duši, vybavenou rozumem a svobodnou vůlí. Naopak, chce potvrdit to, co později výslovně prohlásil Chalcedonský koncil (roku 451): v Kristu Bůh přijal a vykoupil celou lidskou bytost, s tělem i duší. Syn Boží se stal člověkem

⁴ *Contra Arianos* I, 38, 7 – 39, 1.

– vysvětluje svatý Atanáš –, abychom my lidé mohli být zbožštěni.⁵ Toto jasné pochopení Božího zjevení bylo připraveno svatým Irenejem z Lyonu a Origénem a poté se s velkou bohatostí rozvíjelo v orientální spiritualitě.

Zbožštění nemá nic společného se sebe-zbožštěním člověka. Naopak, zbožštění nás chrání před prvotním pokušením chtít být jako Bůh (srov. Gn 3,5). Čím je Kristus svou přirozeností, tím se my stáváme milostí. Skrze dílo vykoupení Bůh nejen obnovil naši lidskou důstojnost jako obraz Boží, ale ten, který nás podivuhodným způsobem stvořil, nás ještě podivuhodnějším způsobem učinil účastnými na své božské přirozenosti (srov. 2 Petr 1,4).

Zbožštění je tedy pravá humanizace. Proto lidská existence směřuje nad sebe, hledá něco nad sebou, touží po něčem nad sebou a je neklidná, dokud nespočine v Bohu⁶: *Deus enim solus satiat* (Neboť jen Bůh uspokojuje), jen Bůh uspokojuje člověka!⁷ Jen Bůh ve své nekonečnosti může uspokojit nekonečnou touhu lidského srdce, a proto se Syn Boží chtěl stát naším bratrem a vykupitelem.

8. Řekli jsme, že Nicea jasně odmítla Ariovo učení. Ale Arius a jeho následovníci se nevzdali. Sám císař Konstantin a jeho nástupci se stále více přikláněli k ariánům. Termín *homooúsios* se stal jablkem sváru mezi nicejskými a anti-nicejskými, čímž vyvolal další vážné konflikty. Zmatek, který nastal, popisuje svatý Basil z Cesareje výmluvnými obrazy, přirovnávajícími jej k noční námořní bitvě v prudké bouři⁸, zatímco svatý Hilarius dosvědčuje pravověrnost laiků v protikladu k arianismu mnoha biskupů a přiznává, že „uši lidu jsou svatější než srdce kněží“.⁹

Skalou Nicejského kréda byl svatý Atanáš díky své neoblomné a pevné víře. Přestože byl pětkrát sesazen a vyhnán z biskupského stolce v Alexandrii, pokaždé se tam vrátil jako biskup. I ze svého vyhnanství pokračoval ve vedení Božího lidu svými spisy a dopisy. Stejně jako Mojžíš, ani Atanáš nemohl vstoupit do zaslíbené země církevního míru. Tato milost byla vyhrazena nové generaci, známé jako „mladí nicejští“: na Východě to byli tři kapadočtí otcové, svatý Basil z Cesareje (kolem 330–379), jemuž se dostalo titulu „Veliký“, jeho bratr svatý Řehoř z Nyssy (335–394) a největší Basilův přítel, svatý Řehoř Nazianský (329/30–390). Na Západě se mezi významné postavy řadili svatý Hilarius z Poitiers (kolem 315–367) a jeho žák svatý Martin z Tours (kolem 316–397). Poté především svatý Ambrož Milánský (333–397) a svatý Augustin z Hippo (354–430).

Zásluhou tří Kapadočanů bylo zejména to, že dovedli k dokonalosti formulaci Nicejského kréda, když ukázali, že jednota a trojice v Bohu nejsou vůbec v rozporu. V této souvislosti byl na Prvním konstantinopolském koncilu v roce 381 formulován článek víry o Duchu Svatém. Krédo, které se od té doby nazývá nicejsko-konstantinopolské, zní takto: „Věříme v Ducha Svatého, Pána a Dárce života, který vychází z Otce. S Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků.“¹⁰

Chalcedonským koncilem v roce 451 byl Konstantinopolský koncil uznán jako ekumenický a Nicejsko-konstantinopolské krédo bylo prohlášeno za všeobecně závazné.¹¹ Tvořilo tedy pouto jednoty

⁵ Srov. *De incarnatione*, 54, *Contra Arianos* I, 39; 42; 45; II, 59 a násl.

⁶ Sv. Augustin, *Confessiones*, 1.

⁷ Sv. Tomáš Akvinský, *In Symbolum Apostolorum*, a. 12.

⁸ Sv. Basil, *De Spiritu Sancto*, 30.

⁹ Sv. Hilarius, *Contra Arianos, vel Auxentium*, 6. Učený teolog, později kardinál a dnes svatý a učitel církve John Henry Newman (1801–1890), pamětlivý hlasů Otců, zkoumal tento spor a dospěl k závěru, že Nicejské krédo bylo střeženo především skrze *sensus fidei* (smysl pro víru) Božího lidu. Srov. *On consulting the Faithful in Matters of Doctrine* (1859).

¹⁰ DH 150. Tvzení „a vychází ze Syna (*Filioque*)“ se nenachází v konstantinopolském textu; bylo vloženo do latinského Kréda papežem Benediktem VIII. v roce 1014 a je předmětem dialogu mezi pravoslavnými a katolíky.

¹¹ DH 300.

mezi Východem a Západem. V 16. století si jej zachovaly i církevní komunity vzešlé z reformace. Nicejsko-konstantinopolské krédo je tak společným vyznáním všech křesťanských tradic.

9. Byla to dlouhá a přímá cesta, která vedla od Písma svatého k vyznání víry v Niceji, pak k jeho přijetí Konstantinopolí a Chalcedonem a dále až do 16. a našeho 21. století. Všichni jsme jako učedníci Ježíše Krista pokřtěni „ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého“, označujeme se znamením kříže a dostáváme požehnání. Modlitbu žalmů v liturgii hodin pokaždé uzavíráme slovy „Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému“. Liturgie a křesťanský život jsou tedy pevně zakotveny v Nicejsko-konstantinopolském krédu: to, co vyznáváme ústy, musí vycházet ze srdce, abychom o tom svědčili v životě. Musíme se tedy ptát: Jak je to dnes s vnitřním přijetím Kréda? Cítíme, že se týká i naší dnešní situace? Rozumíme tomu a žijeme to, co každou neděli vyslovujeme? A co tato slova znamenají pro náš život?

10. Nicejské krédo začíná vyznáním víry v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe a země. Pro mnoho lidí dnes nemá Bůh a otázka Boha v životě téměř žádný význam. Druhý vatikánský koncil zdůraznil, že křesťané jsou alespoň částečně zodpovědní za tuto situaci, protože nesvědčí o pravé víře a skrývají pravou tvář Boha životním stylem a činy vzdálenými od evangelia.¹² Ve jménu Boha byly vedeny války, lidé se zabíjeli, pronásledovali a diskriminovali. Místo zvěstování milosrdného Boha se mluvilo o pomstychtivém Bohu, který nahání hrůzu a trestá. Nicejské krédo nás proto vyzývá ke zpytování svědomí. Co pro mě znamená Bůh a jak svědčím o víře v něho? Je jediný a jedinečný Bůh skutečně Pánem mého života nebo v něm existují modly důležitější než Bůh a jeho přikázání? Je Bůh pro mě živým Bohem, blízkým v každé situaci, Otcem, k němuž se obracím se synovskou důvěrou? Je Stvořitelem, jemuž vděčím za vše, čím jsem a co mám, a jehož stopy mohu nalézat v každém stvoření? Jsem ochoten spravedlivě a rovným dílem sdílet statky země, které náleží všem? Jak zacházím se stvořením, které je dílem jeho rukou? Užívám ho s úctou a vděčností, nebo ho vykořisťuji a ničím, místo abych ho chránil a kultivoval jako společný domov lidstva?¹³

11. V centru Nicejsko-konstantinopolského kréda stojí vyznání víry v Ježíše Krista, našeho Pána a Boha. To je srdcem našeho křesťanského života. Proto se zavazujeme následovat Ježíše jako Mistra, společníka, bratra a přítele. Nicejské krédo však žádá víc: připomíná nám, abychom nezapomínali, že Ježíš Kristus je Pán (*Kyrios*), Syn Boha živého, který „pro naši spásu sestoupil z nebe“, zemřel „za nás“ na kříži a svým vzkříšením a nanebevstoupením nám otevřel cestu nového života.

Následování Ježíše Krista není široká a pohodlná cesta. Je to stezka, často náročná nebo dokonce bolestivá, která však vždy vede k životu a spáse (srov. Mt 7,13–14). Skutky apoštolů mluví o nové cestě (srov. Sk 19,9.23; 22,4.14–15.22), kterou je Ježíš Kristus (srov. Jan 14,6). Následování Pána zavazuje naše kroky k cestě kříže, která nás skrze pokání vede ke svatosti a zbožštění.¹⁴

Jestliže nás Bůh miluje celým svým bytím, pak se i my musíme milovat navzájem. Nemůžeme milovat Boha, kterého nevidíme, aniž bychom milovali i bratra a sestru, které vidíme (srov. 1 Jan 4,20). Láska k Bohu bez lásky k bližnímu je pokrytectví; radikální láska k bližnímu, zejména láska k nepřítelům, bez lásky k Bohu je hrdinství, které nás přemáhá a utlačuje. Při následování Ježíše vede výstup k Bohu skrze sestup a oddanost bratrům a sestrám, zejména těm nejposlednějším, nejchudším, opuštěným a postaveným na okraj. Co jsme udělali nejmenšímu z nich, udělali jsme Kristu (srov. Mt 25,31–46). Tváří

¹² Druhý vatikánský koncil, pastor. konst. *Gaudium et spes*, č. 19.

¹³ Srov. František, enc. *Laudato si'* (24. května 2015), č. 67, 78 a 124.

¹⁴ Srov. týž, apoštol. exhort. *Gaudete et exsultate* (19. března 2018), č. 92.

v tvář katastrofám, válkám a bídě můžeme svědčit o Božím milosrdenství lidem, kteří o něm pochybují, a to pouze tehdy, když jeho milosrdenství zakusí skrze nás.¹⁵

12. Konečně, Nicejský koncil je aktuální pro svou velkou ekumenickou hodnotu. V tomto ohledu bylo dosažení jednoty všech křesťanů jedním z hlavních cílů posledního koncilu, Druhého vatikánského.¹⁶ Přesně před třiceti lety svatý Jan Pavel II. dále rozvíjel toto koncilní poselství v encyklice *Ut unum sint* (25. května 1995). Spolu s velkým výročím Prvního nicejského ekumenického koncilu tedy slavíme i výročí první ekumenické encykliky. Ta může být považována za manifest, který aktualizoval tytéž ekumenické základy, jež Nicejský koncil položil.

Ekumenické hnutí, díky Bohu, dosáhlo za posledních šedesát let mnoha výsledků. I když nám plná viditelná jednota s pravoslavnými a východními pravoslavnými církvemi a s církevními komunitami vzešlými z reformace dosud nebyla darována, na základě jediného křtu a Nicejsko-konstantinopolského kréda nás ekumenický dialog přivedl tomu, abychom v členech z jiných církví a církevních společenství rozpoznali naše bratry a sestry v Ježíši Kristu a abychom znovuobjevili jediné a univerzální společenství Kristových učedníků po celém světě. Sdílíme stejnou víru v jediného a jedinečného Boha, Otce všech lidí, společně vyznáváme jediného Pána a pravého Syna Božího Ježíše Krista a jediného Ducha Svatého, který nás inspiruje a pobízí k plné jednotě a společnému svědectví evangelia. Toho, co nás spojuje, je skutečně mnohem víc než toho, co nás rozděluje!¹⁷ Ve světě rozděleném a rozervaném mnoha konflikty tak může být jediná univerzální křesťanská komunita znamením míru a nástrojem usmíření, rozhodujícím způsobem přispívajícím ke globálnímu úsilí o mír. Svatý Jan Pavel II. nám připomněl zejména svědectví tolika křesťanských mučedníků pocházejících ze všech církví a církevních společenství; jejich památka nás spojuje a povzbuzuje k tomu, abychom byli svědky a tvůrci míru ve světě.

Abychom mohli tuto službu vykonávat věrohodně, musíme pro dosažení jednoty a usmíření mezi všemi křesťany kráčet společně. Nicejské krédo může být základem a výchozím bodem této cesty. Nabízí nám totiž model pravé jednoty v legitimní rozmanitosti. Jednota v Trojici, Trojice v jednotě, protože jednota bez mnohosti je tyranie, mnohost bez jednoty je roztříštěnost. Trinitární dynamika není dualistická, jako vylučující *bud' – anebo (aut – aut)*, nýbrž pouto zahrnující *jak – tak (et – et)*. Poutem jednoty je Duch Svatý, kterého uctíváme spolu s Otcem a Synem. Musíme tedy nechat za sebou teologické kontroverze, které ztratily svůj smysl, abychom rozvíjeli společné myšlení a ještě více společnou modlitbu k Duchu Svatému, aby nás všechny shromáždil v jediné víře a jediné lásce.

To neznamená ekumenismus návratu do stavu před rozdělením ani vzájemné uznání současného *statusu quo* rozmanitosti církví a církevních společenství, ale spíše ekumenismus zaměřený na budoucnost, na usmíření cestou dialogu, výměny našich darů a duchovního dědictví. Obnovení jednoty mezi křesťany nás nečiní chudšími, ale naopak nás obohacuje. Stejně jako v Niceji bude tento záměr možný jen skrze trpělivou, dlouhou a někdy obtížnou cestu vzájemného naslouchání a přijímání. Jedná se o teologickou výzvu a ještě více o výzvu duchovní, která vyžaduje pokání a obrácení ze strany všech. Proto potřebujeme duchovní ekumenismus modlitby, chvály a bohoslužby, jak to vyjadřuje Krédo Niceje a Konstantinopole.

¹⁵ Srov. týž, enc. *Fratelli tutti*, 67 a 254.

¹⁶ Srov. Druhý vatikánský ekumenický koncil, dekr. *Unitatis redintegratio*, č. 1.

¹⁷ Srov. sv. Jan Pavel II., enc. *Ut unum sint* (25. května 1995), č. 20.

Vzývejme tedy Ducha Svatého, aby nás v tomto díle doprovázel a vedl.

Svatý Duchu Boží, ty vedeš věřící na cestě dějin.

Děkujeme ti, že jsi inspiroval vyznání víry a že v srdci probouzíš radost z vyznávání naší spásy v Ježíši Kristu, Synu Božím, soupodstatném s Otcem. Bez něho nic nemůžeme.

Ty, věčný Duchu Boží, omlazuješ víru církve z generace na generaci. Pomoz nám ji prohlubovat a vždy se vracet k podstatnému, abychom ji zvěštovali.

Aby naše svědectví ve světě nebylo nečinné, přijď, Duchu Svatý, se svým ohněm milosti, aby oživil naši víru, zapálil v nás naději, roznítil v nás lásku.

Přijď, božský Utěšiteli, ty, který jsi harmonie, přijď sjednotit srdce a mysli věřících. Přijď a dej nám okusit krásu společenství.

Přijď, Lásko Otce a Syna, a shromáždí nás v jediném Kristově stádcí. Ukaž nám cesty, po nichž máme jít, abychom se s tvou moudrostí vrátili k tomu, čím již jsme v Kristu: být jedno, aby svět uvěřil. Amen.

Dáno ve Vatikánu dne 23. listopadu 2025, o slavnosti Ježíše Krista Krále vesmíru

LEV XIV.